

3. A hulladékgazdálkodás jogi szabályozása (Dr. Hornyák Margit)

3.1. A jogi szabályozás felépítése az EU-ban és Magyarországon

Az Európai Unió¹ hulladékkal kapcsolatos szabályozásának jogforrásai csakúgy, mint általában a közösségi jog forrásai, alapvetően két nagy csoportra oszthatók fel annak alapján, hogy valamely, erre hatáskörrel felruházott hatalom által alkotott ("törvénybe iktatott", írott) jog-e, vagy más módon keletkezett (szokásjogi, íratlan) norma, amely a jogi kötőerejét általában a bírói elismerés által nyeri, azaz "bíró alkotta" jog. Az első csoportba a Tagállamok által és a Közösség intézményei által alkotott normák tartoznak, míg a másodikba az Európai Bíróság² által – az elé kerülő ügyek kapcsán hozott ítéletekben – megfogalmazott alapelvek, amelyek kötelező normaként a közösségi jog részévé válnak.

A Tagállamok által alkotott jog legfontosabb elemei a Közösségeket létrehozó Szerződések, beleértve azok módosításait és kiegészítéseit is, valamint a Szerződésekhez kapcsolódó jegyzőkönyvek és nyilatkozatok. A Tagállamok által alkotott jog csoportjába sorolandók a közösségi jognak azok a speciális forrásai, amelyeket a Tagállamok kormányainak képviselői a Tanácsban ülésükben alkotnak, azonban döntéshozataluk során nem a Közösség Tanácsának tagjai minőségben járnak el. (Következésképpen az általuk elfogadott aktusok nem minősülnek a Tanács által alkotott jogforrásoknak.) E sajátos jogforrások kiemelkedő jelentőséggel bírnak a közösségi környezeti politika szempontjából, hiszen a Közösség Környezeti Akcióprogramjait a Tagállamok ebben a formában fogadták el.

Mivel a közösségi jog alapvető forrásainak a Közösségeket létrehozó Szerződések tekinthetők, hagyományosan ezeket primer (elsődleges) jogforrásoknak, míg a Közösség intézményei által alkotott jogot, amelyek a Szerződések végrehajtására irányulnak, bizonyos esetekben azokat kiegészítik, szekunder (másodlagos) jogforrásoknak tekintik.

A Közösség intézményei által alkotott jogszabályok formájáról, jogi jellegéről a Római Szerződés 189. cikke rendelkezik, melynek alapján az Európai Parlament³ a Tanáccsal együtt

¹ Az Európai Uniót az Európai Közösségek 12 Tagállama az 1992. február 7-én Maastrichtban aláírt és 1993. november 1-jén hatályba lépett Szerződéssel hozta létre. A Maastrichti Szerződés az európai integrációt egységes intézményi keretekbe foglalja úgy, hogy ráépül az európai integráció kezdetén létrehozott három Európai Közösségre (Európai Szén- és Acélközösség, Európai Gazdasági Közösség, Európai Atomenergia Közösség), amelyek az Európai Unió első pillérét alkotják. Az Európai Uniónak ebből adódóan nincs külön környezeti (ezen belül hulladékgazdálkodási) politikája, e terminológia alatt az Európai (Gazdasági) Közösség keretében létrehozott környezeti politika értendő.

² Az Európai Közösség Bírósága kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a közösségi joggal kapcsolatban felmerült bármely vitás kérdés eldöntésében. Ítélezési és jogértelmezési funkcióján keresztül kiemelkedő szerepet tölt be a közösségi jog fejlesztésében, sőt ítéleteivel jelentős hatást gyakorol a Közösség politikáinak formálására is. Tizenöt bíróját és a Bíróság munkáját segítő kilenc főtanácsost a Tagállamok kormányai közös megegyezéssel nevezik ki hatévi időtartamra, amely megújítható. Az Elnököt az Európai Bíróság a tagjai közül választja, háromévi időtartamra, amely megújítható.

³ Az Európai Közösség Parlamentje a Római Szerződés megfogalmazása szerint "a Közösséget alkotó Államok népeinek képviselőiből" áll. Székhelye Strasbourg. A Parlament tagjait kezdetben a nemzeti parlamentek tagjai közül jelölték ki. 1979. óta tagjai, akik már nem szükségszerűen tagjai a nemzeti parlamenteknek, közvetlen választás útján nyerik el öt évre szóló megbízatásukat. Az egyes Tagállamok a Római Szerződésben meghatározott számú képviselőt választanak, amely megközelítően arányos a népesség számával.

döntve, a Tanács⁴ vagy a Bizottság⁵ által alkotott aktusok a következők lehetnek: Rendelet [angolul: Regulation], Irányelv [Directive], Határozat [Decision], Ajánlás [Recommendation] és Vélemény [Opinion].

A 189. cikk szerint a Rendeletek, az Irányelvek és a Határozatok kötelező jogi erővel bírnak, míg az Ajánlásoknak és a Véleményeknek jogi kötőerejük nincs, ez utóbbiak tehát nem keletkezhetnek sem jogokat, sem kötelezettségeket.

A Rendeletek minden Tagállamban teljes egészükben kötelezőek, általánosan és közvetlenül alkalmazandók. Általános jellegükből következik, hogy címzettjük a közösségi jog minden alanya, így vonatkoznak a Közösség intézményeire, a Tagállamokra, a Tagállamok szerveire, jogi és természetes személyeire. Közvetlen alkalmazásuk azt jelenti, hogy a végrehajtáshoz nincs szükség a Tagállamok további aktusaira.

Az Irányelvek kötelező ereje annyiban tér el a Rendeletekétől, hogy a címzett Tagállamok számára (ami nem jelenti szükségképpen valamennyi Tagállamot) az Irányelvekben megfogalmazott eredmény elérése kötelező, azonban a forma, az eszközök és a módszerek megválasztásában – a Római Szerződés alapján – a Tagállamok diszkrecionális joggal rendelkeznek. Az Irányelvek végrehajtása, tehát a nemzeti jogba történő átvétele érdekében a Tagállamok további aktusaira van szükség.

A Határozatok az Irányelvekhez hasonlóan nem általánosan, hanem csak a címzettekre nézve kötelezőek, akik azonban a Tagállamokon kívül jogi és természetes személyek is lehetnek. A Határozatok – a Rendeletekhez hasonlóan – teljes egészükben kötelezőek és közvetlenül alkalmazandók, tehát további végrehajtási aktust a Tagállamok részéről nem igényelnek.

A Közösség intézményei által alkotott, fentiekben felsorolt jogforrási formák között az adott jellemzők alapján nincs minden esetben éles határvonal, sokszor az Irányelvnek nevezett jogforrás olyan részletesen megfogalmazott kötelezettségeket állapít meg a Tagállamok számára, hogy igen kevés lehetőségük marad az eszközök és a módszerek megválasztásában.

A másodlagos jogforrások közül a rendeleti formát a környezettel kapcsolatos közösségi jogban ritkán alkalmazzák, a hulladékkal kapcsolatban pedig csak a hulladék Európai Közösségen belüli, illetve onnan ki- és oda beszállításának felügyeletéről és ellenőrzéséről szóló 259/93/EK tanácsi rendelet és annak módosításai ismertek. E rendelet fontosságát a hulladék áru mivolta és környezeti veszélyessége emeli ki.

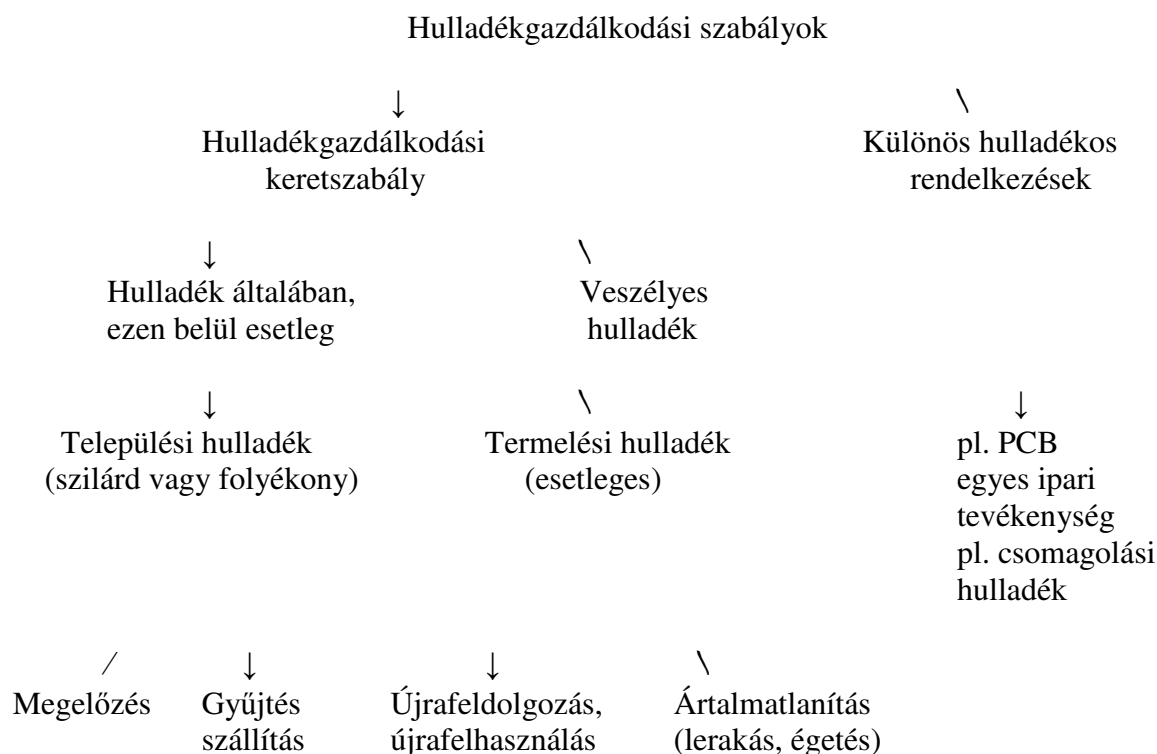
⁴ Az Európai Közösségek Tanácsa [angolul: Council of the European Communities] a Tagállamok érdekeit kifejezésre juttató legfőbb politikai intézmény. A Tanács a Tagállamok miniszteri tisztséget betöltő képviselőiből áll, akik jogosultak államuk kormánya nevében kötelezettséget vállalni. Összetétele azonban nem állandó, mindig a tárgy szerint illetékes miniszterek tanácskoznak. A Tanács Elnökségét, a Római Szerződésben meghatározott sorrendben, a Tagállamok egymást követően 6 hónapi időtartamra töltik be. Elsősorban jogalkotási munkájának folyamatosságát biztosítandó jött létre szervezeti rendszerén belül az ún. Állandó Képviselők Bizottsága (COREPER).

⁵ Az Európai Közösségek Bizottságának [angolul: Commission of the European Communities] feladata a közös piac megfelelő működésének és fejlesztésének biztosítása, ennek érdekében jogszabály-kezdeményezési joggal, a Tanács által átruházott jogalkotói hatáskörrel, önálló végrehajtói hatalommal, stb. rendelkezik. Örökös a közösségi jog betartása felett, diszkrecionális joga a Tagállamokkal szembeni keresetindítás az Európai Bíróság előtt. A Bizottságnak 20 tagja van, minden Tagállamból legalább 1, legfeljebb azonban 2 tag nevezhető ki. Döntéseit egyszerű többségi szavazással hozza, a leszavazott bizottsági tag a Bizottságon kívül a közösen elfogadott álláspontot képviseli.

Az Európai Közösség (EK)⁶ hulladékkal kapcsolatos jogforrásainak döntő hányadát az irányelvek adják, amelyeknek a magyar nemzeti jogrendszerbe történő átvétele, valamint az alkalmazásukhoz és betartatásukhoz szükséges intézményrendszer fejlesztése (együtt: jogharmonizáció) részét képezi a Közösségi Vívmányok ("Acquis Communautaire") átvétele Nemzeti Programjának (röviden: ANP). A jogharmonizációs folyamat törvényi kereteit a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok Tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás, illetve a Megállapodást kihirdető 1994. évi I. törvény teremtette meg, a megvalósítás a Kormány határozatai alapján folyik.

Az irányelvek gyakran egy-egy környezetvédelmi célt szolgáló keretszabályozást tartalmaznak, mint például a hulladékról szóló 75/442/EGK tanácsi irányelv, amelyeket további, közösségi szinten alkotott, egyes hulladékkezelési tevékenységre (pl. hulladékégetés, lerakás) vagy a hulladékok egyes csoportjaira (pl. hulladék olajok, akkumulátorok) vonatkozóan különös szabályokat megállapító irányelvek követnek. A jogharmonizáció során mind a keretirányelvet, mind az egyes további irányelveket figyelembe kell venni, eltérés csak a szigorúbb szabályozás irányában megengedett.

Az EK hulladékra vonatkozó szabályozásának jelenlegi rendszere 1975., vagyis az első ilyen tárgyú joganyag (a hulladék olajok ártalmatlanításáról szóló 75/439/EGK tanácsi irányelv) megjelenése óta eltelt csaknem 3 évtizedben alakult ki. A struktúrát Bándi [1] az alábbiak szerint foglalta össze:

⁶ Európai Közösség [angolul: European Community] alatt - a szakirodalomban elterjedt használat alapján - azt a Római Szerződéssel (1957.) létrehozott, önálló nemzetközi jogalanyisággal rendelkező integrációs szervezetet értjük, amelyet a Maastrichti Szerződést megelőzően Európai Gazdasági Közösségnek [angolul: European Economic Community] neveztek.

A hulladékkal kapcsolatos, jelenleg hatályos közösségi joganyag felsorolását az 1. sz. melléklet tartalmazza. Ebben a fejezetben a hulladékról és a veszélyes hulladékról szóló irányelvek legfontosabb rendelkezéseit emeljük ki.

A legátfogóbb, általános szabályokat a Tanács 91/156/EGK irányelvvel módosított 75/442/EGK irányelve tartalmazza, amely előírja a Tagállamoknak, hogy tegyenek megfelelő intézkedéseket a hulladék keletkezésének megelőzésére vagy mennyiségük és veszélyességük csökkentésére, a hulladékok visszanyerésére újrahasználat (angolul: re-use), ismételt feldolgozás (recycling), illetve bármely más eljárás útján, vagy a hulladék energiatartalmának hasznosításával.

A hulladékképződés megelőzésének alapvetően két lehetősége van:

- a technológiai fejlesztés (tisztá technológiák alkalmazása);
- a termékek fejlesztése (minimális hulladéktartalmú, illetve hulladékként jól hasznosítható termékek előállítása, ehhez kapcsolódóan a termék életciklusának elemzése a környezeti hatások szempontjából).

A Tagállamokat arra ösztönzi az irányelv, hogy hozzák meg a szükséges intézkedéseket a hulladékok hasznosításának (recovery) vagy ártalommentes elhelyezésének (disposal) megoldására, egyebek között tiltsák meg a hulladékok tömeges lerakását és ellenőrizhetetlen körülmények közötti elhelyezését, illetve hozzanak intézkedéseket egy koordinált és megfelelő hulladéklerakó hálózat kialakítására, a túlzott költségeket nem igénylő legjobb elérhető technika figyelembe vételével. E hálózat tegye lehetővé, hogy a környezet és az emberi egészség magas szintű védelme mellett és érdekében a Közösség egésze önfenntartóvá váljék a hulladék-elhelyezésben oly módon, hogy a hulladék a legközelebbi megfelelő lerakóhelyek egyikén, a legmegfelelőbb módszerek és technológiák alkalmazásával kerüljön elhelyezésre.

A hulladékról szóló keretirányelv tartalmazza azt is, hogy az illetékes nemzeti hatóságnak kötelessége hulladékgazdálkodási tervet készíteni, és megfelelő intézkedéseket tenni annak érdekében, hogy megakadályozza a hulladéknak a tervektől eltérő mozgását. Bármely gazdálkodó szervezet, amely a II.A Melléklet szerinti hulladékártalmatlanítási tevékenységet, vagy a II.B Melléklet szerinti hulladékhasznosítási tevékenységet végez, e tevékenységre az illetékes nemzeti hatóság engedélyével kell, hogy rendelkezzen. A termelés helyén folytatott hulladék-elhelyezési és hasznosítási tevékenység mentesül az engedélykötelezettség alól. Azokról a gazdálkodó szervezetekről, amelyek hulladékgyűjtést vagy szállítást végeznek, az illetékes hatóságnak nyilvántartást kell vezetnie.

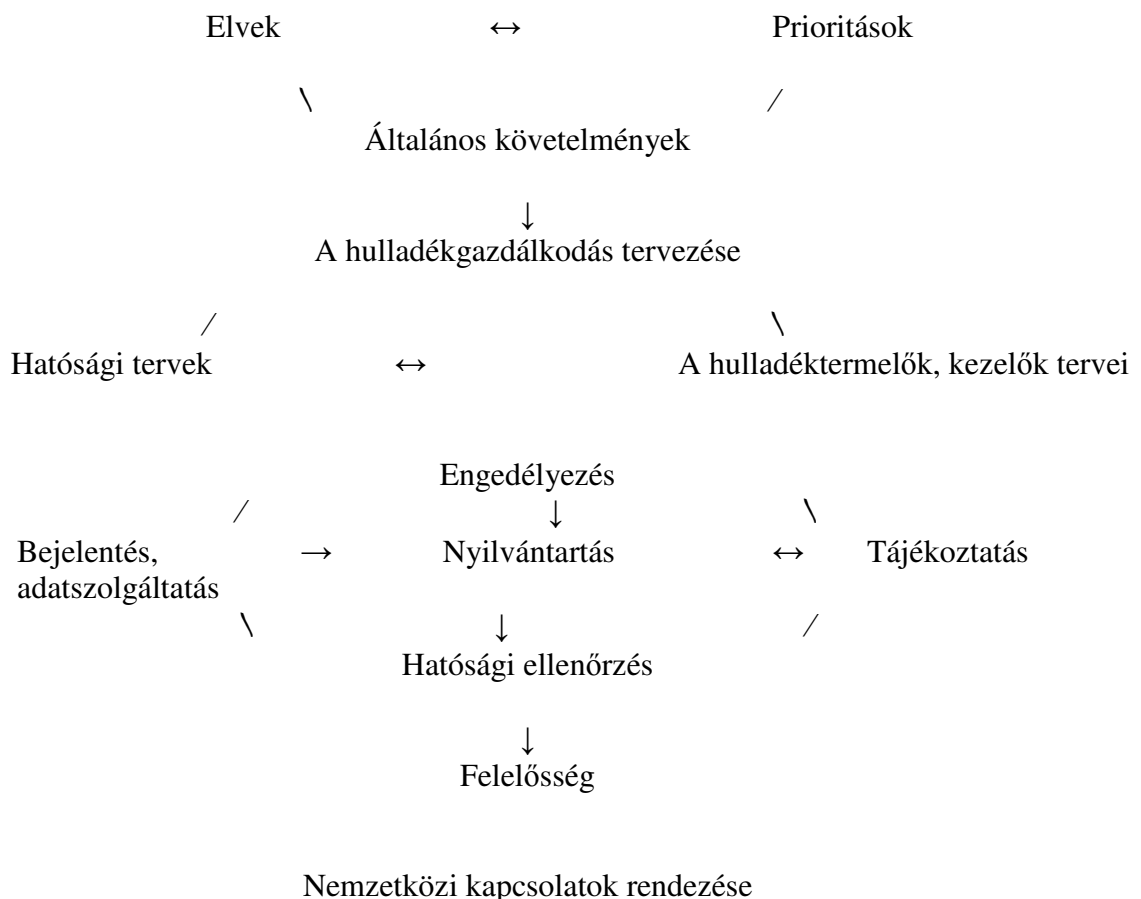
Az irányelv rendelkezése szerint a szennyező fizet (polluter pays) elvnek megfelelően a hulladék-elhelyezés költségeit a hulladékot kezelésre átadó birtokosnak, és/vagy az előző birtokosnak, és/vagy a hulladékká vált termék gyártójának kell állnia.

A veszélyes hulladékról szóló 91/689/EGK tanácsi irányelv a 75/442/EGK irányelv rendelkezéseinek figyelembe vételével készült el, de annál – a hulladék veszélyeztető hatásai miatt – szigorúbb szabályokat állapít meg. Ez az irányelv a közösségi jogban nem előzmény nélküli. (A korábbi szabályozást, a mérgező és veszélyes hulladékról szóló 78/139/EGK irányelvet váltotta fel.)

A 91/689/EGK irányelv rendelkezései – egyebek mellett – az alábbi szabályokat tartalmazzák:

- minden, veszélyes hulladékot kibocsátó helyen nyilvántartást kell vezetni a veszélyes hulladékról;
- a különböző veszélyes hulladékok nem keveredhetnek egymással, sem más hulladékkal, kivéve az előzetesen meghatározott feltételeket;
- a veszélyes hulladékot a nemzetközi és a közösségi szabványoknak megfelelően csomagolni és feliratozni kell;
- a veszélyes hulladékok kezelésére a nemzeti hatóságok készítsenek nyilvános tervet;
- vészhelyzetekben és súlyos veszély esetén a Tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a veszélyes hulladék kezelési módja ne jelentsen veszélyt a lakosságra vagy a környezetre;
- a Tagállamoknak részletes információt kell biztosítaniuk a Bizottság számára minden szervezetről és vállalkozásról, amely harmadik fél számára veszélyes hulladék ártalmatlanítási vagy hasznosítási tevékenységet végez.

Az EK hulladékgazdálkodási szabályozásában alkalmazott jogintézményeket, az ideális prioritási sorrend feltételezésével, Bándi [1] szerint összefoglalva az alábbi ábrán mutatjuk be:

Az elvek, prioritások és általános érvényű elvárások együttesen teszik ki a hulladékgazdálkodási rendszer általános részét. E jogintézményi körből közvetlen kötelezettségek nem erednek, előírásaik mögöttes szabályként érvényesülnek.

A hulladékgazdálkodási tervek, amelyek lehetnek országos, regionális és helyi tervek is, meghatározzák a hatóságok által általánosan követendő irányt, e terveknek megfelelően lehet a későbbiekben a hulladékkal kapcsolatos tevékenységeket engedélyezni és végezni.

A tervezést követően kerül sor az egyes tevékenységek engedélyezésére. Az engedély meghatározza a hulladékkezelési tevékenység végzésének legfontosabb feltételeit, és egyben arra is lehetőséget ad, hogy a hatóságok folyamatos ellenőrzésük alatt tarthassák az egyes tevékenységeket és azok folytatóit.

A tervet készítő és az engedélyező hatóságok nem szükségképpen azonosak.

Az engedélyezett tevékenységekről nyilvántartást kell vezetni, és azok egyben bejelentésre is kötelezettek. Azok a tevékenységek, amelyek nem engedélykötelesek, szintén nyilvántartás kötelezettek, és általában bejelentésre is kötelezettek. A tájékoztatás pedig az így generált nyilvántartási adatok alapján valósulhat meg.

A jogintézmények ideális sorrendje azonban éppen ezen a ponton némi módosításra szorul, hiszen a tervezés csak akkor valósulhat meg, ha az ahhoz szükséges adatok rendelkezésre állnak.

A hatósági ellenőrzés az engedély által adott feltételek megvalósulására, illetve a bejelentett adatok valódiságára vonatkozik. Az ellenőrzés során nyert információk alapján a hatóság további, szükség szerinti lépéseket tehet.

Ha az ellenőrzés negatív eredményekhez vezet, felmerül a felelősség kérdése, kezdve az engedélyezési feltételek átgondolásától egészen a polgári vagy éppen a büntetőjogi felelősségig.

Magyarországon a hulladékgazdálkodás szabályozási rendszerének felépítése az Országgyűlés által elfogadott és 1995. december 19-én hatályba lépett új környezetvédelmi törvény alapján kezdődött meg. A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 30. §-a a hulladékokkal kapcsolatban az alábbiakat tartalmazza:

- (1) A hulladékok környezetre gyakorolt hatása elleni védelem kiterjed mindazon anyagokra, termékekre – ideértve azok csomagoló- és burkolóanyagait is – amelyeket tulajdonosa eredeti rendeltetésének megfelelően nem tud vagy nem kíván felhasználni, illetve amelyek azok használata során keletkeznek.
- (2) A környezethasználó köteles a hulladék kezeléséről (ártalmatlanításáról, hasznosításáról) gondoskodni.
- (3) A hulladékok kezelésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni a különböző tisztítási, bontási műveletek során leválasztott, illetőleg elkülönített anyagok, a hulladékká vált szennyezett föld, továbbá a bontásra kerülő vagy bontott termékek esetében.

A környezetvédelmi törvény a hazai környezetvédelemmel – ezzel együtt természetesen a hulladékgazdálkodással – kapcsolatos jogi, műszaki és gazdasági szabályozórendszerek kialakításának legszélesebb kereteit határozza meg.

A törvény a céljai között deklarálja a fenntartható fejlődés feltételeinek biztosítását, egyúttal definiálja annak fogalmát. A törvény 4. § w) pontja szerint "a fenntartható fejlődés társadalmi-gazdasági viszonyok és tevékenységek rendszere, amely a természeti értékeket megőrzi a jelen és a jövő nemzedékek számára, a természeti erőforrásokat takarékosan és célszerűen használja, ökológiai szempontból hosszú távon biztosítja az életminőség javítását és a sokféleség megőrzését."

A környezetvédelmi törvény szerint – a törvénnyel összhangban – a hulladékokról külön törvénynek kell rendelkeznie. A külön törvény megalkotására a 2000. évben került sor.

A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény, amely 2001. január 1-jén lépett hatályba, megteremtette a törvényi szabályozáson alapuló, egységes hulladékgazdálkodási rendszer kialakításának lehetőségét, egységes keretet adott a korábban mindössze néhány részterületre kiterjedő szabályozásnak és összhangban áll a Tanács 91/156/EGK irányelve által módosított 75/442/EGK irányelvvel, a hulladékgazdálkodás közösségi stratégiájáról szóló 97/C-76/01 tanácsi határozattal, valamint a hulladékok jegyzékéről szóló 94/3/EK és 96/350/EK bizottsági határozatokkal. A törvény jelentős lépés azon az úton, amely a nemzetközi elvárásoknak is megfelelő struktúra kialakításához, kialakulásához és folyamatos, színvonalas működtetéséhez vezet.

A rendszer kialakulásához a törvény mellett szükség van a végrehajtási jogszabályok elkészítésére, a hulladékgazdálkodási tervek hierarchikus rendszerének kiépülésére, az érdekeltek (állampolgárok, gazdálkodó szervezetek, önkormányzatok, állami szervek) környezettudatos intézkedéseire, összefogásukra, továbbá gazdasági eszközökre és megfelelő nagyságú pénzügyi forrásokra annak érdekében, hogy a jogharmonizáció keretében a vonatkozó EK joganyag átvétele mellett a végrehajtás intézményrendszere is kiépüljön és működjön, valamint biztosítva legyen a jogszabályokban foglaltak betartatása, hatékony ellenőrzése.

A törvény tárgyi hatálya – a radioaktív hulladékok és a levegőbe kibocsátott anyagok kivételével – valamennyi hulladékra kiterjed. Külön fejezetekben határozza meg a társadalom és a gazdasági élet valamennyi szereplőjének jogait és kötelezettségeit, definiálja a hulladékokkal és azok kezelésével kapcsolatos fogalmakat, megállapítja a hulladékgazdálkodási politika céljait és prioritásait, a kitűzött célok megvalósításának eszközeit, szabályozza a hulladékkezeléssel kapcsolatos hatásköröket, kötelezettségeket és tilalmakat.

A törvény határozottan elsőbbséget ad a képződő hulladék mennyisége és veszélyessége csökkentésének, továbbá a hulladék hasznosításának, szemben az ártalmatlanítással, és érvényesíti – többek között – a megelőzés, ezen belül az integrált szennyezés-megelőzés, az elővigyázatosság, a gyártói felelősség, megosztott felelősség, a közelség, az önellátás, a „szennyező fizet”, a fokozatosság és a költséghatékonyság elveit. Szabályozza a hulladékgazdálkodással kapcsolatos általános viselkedésnormákat, kötelezettségeket, jogokat és hatásköröket, a felelősség megosztását, a társadalmi és gazdasági kérdéseket stb. úgy, hogy közben biztosítva legyen a hulladékgazdálkodási törvény horizontális és vertikális kapcsolódása a már meglévő, illetve a kidolgozás alatt álló egyéb jogszabályokkal.

A hulladékgazdálkodás stratégiai célkitűzéseinek és az alapvető hulladékgazdálkodási elvek érvényesítésének érdekében a hulladékgazdálkodási törvény tervekészítési kötelezettséget ír

elő. Ennek keretében a környezetvédelmi tárcánál elkészült és elfogadás céljából a Parlamenthez benyújtásra került az Országos Hulladékgazdálkodási Terv tervezete. Az országos terv kisebb területi egységekre: régiókra és településekre bontva kerülhet megvalósításra.

A különböző szintű hulladékgazdálkodási terveket – hat évre szólóan – a környezetvédelmi törvényben, a Nemzeti Környezetvédelmi Programban, a tervezési területre vonatkozó környezetvédelmi programban, a terület- és településfejlesztési, valamint terület- és településrendezési dokumentumokban foglaltakkal összhangban kell kialakítani úgy, hogy azok tartalmazzák az állapotfelmérést és állapotértékelést, az elérendő célállapotot, valamint a célállapot elérése érdekében szükséges intézkedéseket meghatározó cselekvési programot.

A tervezés általános bevezetése kiemelkedően fontos jelentőségű azért, mert a helyi, területi és országos tervek kidolgozásával lehetőség nyílik az átfogó, egységes hulladékgazdálkodási politika végrehajtására. Bevezetése módot ad arra is, hogy országos szinten átláthatóvá és tervezhetővé váljanak a hulladék-feldolgozó háttérpar szükséges kapacitásai és a megvalósításhoz szükséges források.

A hulladékgazdálkodási törvény szerint a lakosságnál keletkező hulladék környezetkímélő kezelésére a települési önkormányzat köteles megszervezni a helyi közszolgáltatást, vagy más önkormányzatokkal együttműködve végezni azt. A települési hulladékkezelési régiók kialakulása az elmúlt években már megkezdődött, a középtávú fejlesztéseknél ezekre a regionális központokra alapozni lehet és kell.

A törvény gyakorlati megvalósítását, beleértve természetesen a következetes ellenőrzést is, különböző szintű végrehajtási jogszabályok: kormányrendeletek és miniszteri szintű rendeletek biztosítják, amelynek megalkotására vonatkozóan a törvény 59. §-a tartalmazza a felhatalmazó rendelkezéseket. E végrehajtási jogszabályok részben elkészültek és kihirdetésre kerültek, ez utóbbiak jelentős része hatályba is lépett. Az eddig megjelent végrehajtási jogszabályok jegyzékét a 2. sz. melléklet tartalmazza.

A gazdasági szabályozásban fontos elem a környezetvédelmi termékdíjról szóló 1995. évi LVI. törvény, amelynek célja, hogy a környezetet vagy annak valamely elemét a termék előállítása, felhasználása során vagy azt követően közvetlenül, illetve közvetve terhelő vagy veszélyeztető termék által okozott környezeti károk csökkentéséhez és megelőzéséhez szükséges pénzügyi forrásokat teremtsen, valamint járuljon hozzá a környezetszennyezés csökkentéséhez, a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodásra irányuló tevékenységek ösztönzéséhez.

A törvény végrehajtásának részletes szabályait a 113/1995.(IX.27.)Korm. rendelet és a 10/1995.(IX.28.)KTM rendelet tartalmazza.

A törvény által meghatározott termékdíjköteles termékek az üzemanyag (mint közvetlenül szennyező termék), a gumiabroncs, a hűtőberendezés, hűtőközeg, a csomagolóeszköz, az akkumulátor és a kenőolajok

A környezetvédelmi termékdíjat a termék első belföldi forgalomba hozója vagy saját célú felhasználója, illetve importálója köteles befizetni. A jogszabályban megállapított termékdíj felét kell megfizetni az olyan termékdíjköteles termék esetében, amely jogosult a

környezetbarát védjegy használatára. A termékdíj megfizetése alól – jogszabályban meghatározott körülmények között – mentesség szerezhető.

A termékdíjból befolyt összegből törvényben meghatározott módon, egyszeri támogatás nyújtható:

- a termékdíjköteles termékek, illetve az azokból származó anyagok környezetszennyezést, veszélyeztetést megelőző, környezetterhelését csökkentő, a terhelés mértékét mérő és ellenőrző rendszerek létrehozását célzó,
- a környezetbarát fogyasztói szokások kialakítását, valamint a környezetbarát termékdíjköteles termékek alkalmazását ösztönző,
- a termékdíjköteles termékekből képződő hulladékok visszagyűjtését elősegítő, hasznosításukat, ártalmatlanításukat szolgáló

beruházásokhoz, fejlesztésekhez, a támogatási irányelvekben meghatározott célokra és egyedi feltételek szerint.

Rendszeres támogatás nyújtható a termékdíj köteles termékek, illetve azokból származó anyagok újrahasználatára, újrafeldolgozására, újrahasználat és újrafeldolgozás hiányában energianyerésre, visszagyűjtésére.

Pályázat nyújtható be vissza nem térítendő támogatás, kamatmentes vagy kedvezményes kamatozású visszatérítendő támogatás és hitelgarancia igénybevételére.

A támogatás irányelveit, prioritásait, a pályázatok benyújtásának tartalmi és formai követelményeit, a pályázatok elbírálását követően hozott döntéseket és azok indoklását a környezetvédelmi miniszter rendszeresen közzéteszi a tárca hivatalos lapjában.

A jelenlegi termékdíjas rendszer működése szakmai vita és sok kritika tárgya, ennek ellenére egyes részterületeken (pl. akkumulátor, hűtőberendezések) határozott eredményeket mutat. A működésre természetszerűleg jelentős hatást gyakorolnak a hulladékpiaci változások, az egyes begyűjtött hulladékokból nyert, hasznosítható anyagok világpiaci árai, e változásokat viszont meglehetősen rugalmatlanul képes a hazai rendszer követni.

Az EK előírásai szerint a tagállamok 2001-ig kötelesek a csomagolóanyag hulladékok tömegének 50 %-át hasznosítani, a kevésbé fejlett országoknál ez az arány 25 %. Ezen belül valamennyi csomagolóanyag fajtánál (fém, üveg, papír, műanyag stb.) legalább 15 %-os hasznosítási arányt kell elérni. A gumiabroncs esetében a hasznosítási arányra nincs előírás, viszont lerakásukat a közösségi előírások tiltják. A hűtőberendezések, az autóabroncsok, az elektronikai hulladékok esetében pedig a hasznosításra vonatkozóan a termékfelelősségi rendszer érvényesül.

Csatlakozásunkat megelőzően szükséges tehát a termékdíjas rendszer reformja, mert az állami költségvetésen keresztül áramoltatott bevételek újraelosztásának módja nem felel meg az Unió követelményeknek, a megfelelő gazdasági ösztönző rendszert – állami felügyelet biztosítása mellett – más módon kell kialakítani. Az új rendszer kialakítása a csomagolási hulladék kezelésére vonatkozóan, a gyártói felelősség elvére épülően kezdődött meg. A rendszer alapja az, hogy hulladékgazdálkodási törvényben meghatározott hasznosítási arány teljesítése érdekében a csomagolási hulladék – más hulladéktól elkülönített – visszavételét, valamint újrahasználatát, hasznosítását a gyártónak, illetve a forgalmazónak kell biztosítania oly módon, hogy e kötelezettségét vagy saját maga, vagy erre engedéllyel rendelkező gazdálkodó szervezetnek történő átadással teljesíti. A visszavételi és hasznosítási

kötelezettség önállóan, más gyártókkal együtt, vagy a hasznosítást koordináló szervezet útján teljesíthető. A rendszer működtetése üzleti alapon történik.

Az egyes termékekre vagy termékcsoportokra kormányrendelet állapíthat meg meghatározott arányú visszavételi és hasznosítási kötelezettséget. Ebben az esetben a gyártók kötelesek a fogyasztóktól illetve a forgalmazóktól visszafogadni vagy visszaváltani a belföldön forgalmazott termékből származó hulladékot, illetve a használt terméket, és gondoskodni annak újrahasználatáról, hasznosításáról vagy környezetkímélő ártalmatlanításáról. A visszafogadás ösztönzésére, valamint annak a célnak az elérése érdekében, hogy a hulladékot a lehető legnagyobb mértékben hasznosítsák, kereskedelmi eszközként betétdíj vagy letéti díj alkalmazható.

3.2. Alapelvek a hulladékgazdálkodásban

A környezetvédelmi törvény számos alapelvet (elővigyázatosság, megelőzés, helyreállítás, felelősség, együttműködés, tájékozódás, tájékoztatás, nyilvánosság) fogalmaz meg, amelyeket korábban, Magyarországon jogszabály nem rögzített. A környezetvédelmi törvényben megfogalmazott alapelvek közül, hulladékgazdálkodási szempontból feltétlenül kiemelésre méltó, hogy a környezethasználatot az *elővigyázatosság* elvének figyelembevételével, a környezeti elemek kíméletével, takarékos használatával, továbbá a hulladékeletkezés csökkentésével, a természetes és az előállított anyagok visszaforgatására és újrafelhasználására törekedve kell végezni. Az elővigyázatosság elvének alkalmazása azt jelenti, hogy a veszély, illetve a kockázat valós mértékének ismerete hiányában úgy kell eljárni, mintha azok a lehetséges legnagyobbak lennének.

A *megelőzés* érdekében a környezethasználat során a leghatékonyabb megoldást, a környezeti, műszaki és gazdasági körülmények között elérhető, legkíméletesebb környezet-igénybevétellel járó tevékenységet kell alkalmazni. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a legkisebb mértékűre kell szorítani a képződő hulladék mennyiségét és veszélyességét, figyelembe véve az integrált, vagyis a környezet valamennyi elemére kiterjedő megközelítést.

A gazdálkodó szervezetek szempontjából különösen fontos a *gyártói felelősség* elve, amely azt jelenti, hogy a termék előállítója felelős a termék és a technológia jellemzőinek a hulladékgazdálkodás követelményei szempontjából kedvező megválasztásáért, ideértve a felhasznált alapanyagok megválasztását, a termék külső behatásokkal szembeni ellenállóképességét, a termék élettartamát és újrahasználatosságát, a termék előállításából és felhasználásából származó, illetve a termékből keletkező hulladék hasznosításának és ártalmatlanításának megtervezését, valamint a kezelés költségeihez történő hozzájárulást is.

A gyártói felelősség alapján a gyártó törvényben és más jogszabályokban előírt kötelezettsége a termékét és csomagolását úgy kialakítani, valamint olyan technológia- és termékfejlesztést végrehajtani, amely az elérhető leghatékonyabb anyag- és energiafelhasználással jár, továbbá elősegíti a termék újrahasználatát, hulladékká válását követően annak környezetkímélő kezelését, hasznosítását, illetőleg ártalmatlanítását.

A gyártó kötelezettsége kiterjed arra is, hogy az azonos célra szolgáló nyers- és alapanyagok, félkész termékek, az azokból készült termékek, továbbá csomagolóeszközök közül azokat részesítse előnyben, amelyek gyártásának és felhasználásának anyag- és energiaigénye

alacsonyabb, használata kevesebb hulladék keletkezésével jár, illetőleg az azokból készült termék, csomagolóeszköz tartósabb, többször használható, hulladékként kevésbé terheli a környezetet.

A gyártói felelősséggel összefügg a *megosztott felelősség* elve, ami azt jelenti, hogy a gyártói felelősség alapján fennálló kötelezettségek teljesítésében a termék és az abból származó hulladék teljes életciklusában érintett szereplőknek együtt kell működniük.

A gazdálkodó szervezeteket ugyancsak jelentős mértékben érinti a *szennyező fizet* elv, amelynek alapján a hulladék termelője, birtokosa vagy a hulladékká vált termék gyártója köteles a hulladékkezelési költségeit megfizetni, vagy a hulladékot ártalmatlanítani. A szennyezés okozója, illetőleg előidézője felel a hulladékkal okozott környezetszennyezés megszüntetéséért, a környezeti állapot helyreállításáért és az okozott kár megtérítéséért, beleértve a helyreállítás költségeit is.

Az *elvárható felelős gondosság* elve alapján a hulladék mindenkor birtokosa köteles – a lehetőségeinek megfelelően – mindent megtenni annak érdekében, hogy a hulladék környezetet terhelő hatása a legkisebb mértékű legyen.

Az *elérhető legjobb eljárás* elve alapján törekedni kell az adott műszaki és gazdasági körülmények között megvalósítható leghatékonyabb megoldásra; a legkíméletesebb környezet-igénybevétellel járó, anyag- és energiatakarékos technológiák alkalmazására, a környezetterhelést csökkentő folyamatirányításra, a hulladékként nagy kockázatot jelentő anyagok kiváltására, illetőleg a környezetkímélő hulladékkezelő technológiák bevezetésére.

Különösen a hulladékgazdálkodási tervek készítése során van szükség az alábbi, a hulladékgazdálkodási törvényben meghatározott alapelvek érvényesítésére:

- a *közelség elve* alapján a hulladék hasznosítására, ártalmatlanítására a - környezeti és gazdasági hatékonyság figyelembevételével kiválasztott - lehető legközelebbi, arra alkalmas létesítményben kerülhet sor;
- a *regionalitás elve* (területi elv) alapján a hulladékkezelő létesítmények kialakításánál a fejlesztési, gazdaságossági és környezetbiztonsági szempontoknak, valamint a kezelési igényeknek megfelelő területi gyűjtőkörű létesítmények hálózatának létrehozására kell törekedni;
- az *önellátás* elve alapján - országos szinten, a területi elv és a közelség elvének figyelembevételével - a képződő hulladékok teljes körű ártalmatlanítására kell törekedni, ennek megfelelő ártalmatlanító hálózatot célszerű kialakítani és üzemeltetni;
- a *fokozatosság* elve alapján a hulladékgazdálkodási célokat ütemezett tervezéssel, egymásra épülő lépésekben, az érintettek lehetőségeinek és teherviselő képességének figyelembevételével kell elérni.

A *példamutatás* elve alapján az állami és helyi önkormányzati szervek a munkájukban érvényesítik a törvény céljait és elveit.

A *költséghatékonyság* elve alapján a hulladékkezelés szabályainak kialakítása, a hulladékgazdálkodás szervezése során érvényesíteni kell, hogy a gazdálkodók, fogyasztók által viselendő költségek a lehető legnagyobb környezeti eredménnyel járjanak.

Az alapelveken túlmenően általános követelményként határozza meg a hulladékgazdálkodási törvény, hogy minden tevékenységet úgy kell megtervezni és végezni, hogy az a környezetet a lehető legkisebb mértékben érintse, csökkenjen a környezet terhelése és igénybevétele, ne okozzon környezetveszélyeztetést, illetve környezetszennyezést, biztosítsa a hulladékképződés megelőzését, a keletkező hulladék mennyiségének és veszélyességének csökkentését, a hulladék hasznosítását, környezetkímélő ártalmatlanítását.

3.3. A hulladék fogalma, hulladéklisták

Az eddig fellelt, legkorábbról származó magyar nyelvű, hulladékkezelést szabályozó joganyag, a "Fogarasi Felső Széknek Prothocularis Articuliissinak rendben való írása, mellyek ab anno 1638 emánaltattak" egy részlete szerint:

Art. 2. Az patakokban kik Városson által folynek, semmi némű rusnyaságot önteni, szemetet belé hánni, ganét reá hordani, árnyék széket reá tsinálni, bőroket benne ásztatni, bélt, moslékot, dögöt, és rusnya ruhákat szapulláson kívül ne mossanak, se ne ásztassanak. A borbélyok is rusnya lugot belé ne öntsenek, és véres ruhákat belé ne mossanak. A szőcsök is bőroket Patakokban ne ásztassanak, és edgy szóval az Városson által folyó Patakokban az VÁROS között semmi rusnyaságot belé ne öntsenek, se benne ne cselekedgyenek, mellyekben ha valaki deprehendaltatik, először 1 forintra, másodczor 2 forintra, harmadczor 3 forintra et. sic consequentet totis quoties büntettessék meg.

Az évszázadok múlásával az emberi tevékenység – a természeti környezetből származó anyagok átalakítása és feldolgozása során, illetve a termékek felhasználását követően – mennyiségét és minőségét tekintve egyre több, illetve többféle, a termelő vagy a fogyasztó számára feleslegessé vált, rendszerint természetidegen, nehezen lebomló anyagot, hulladékot hozott létre, amelyet az adott műszaki, gazdasági és társadalmi feltételek között annak tulajdonosa nem tud vagy nem kíván felhasználni és ezért kezeléséről – a környezet veszélyeztetésének vagy szennyezésének megelőzése érdekében – gondoskodni kell.

A hulladék fogalmában alapvetően fontos tényező a felhasználhatóság hiánya az adott időpontban a tulajdonos számára, amelyet a hulladékot alkotó összetevők anyagi minőségén kívül a társadalmi és a gazdasági értékítélet is jelentős mértékben befolyásol. Ennek következtében nehéz definiálni a hulladék fogalmát.

A Környezet- és Természetvédelmi Lexikon [3] a következő definíciót tartalmazza: "hulladék az az anyag (elhasználódott termék, maradvány, leválasztott szennyezőanyag, szennyezett kitermelt föld), amely az ember termelő-fogyasztó tevékenysége folyamán keletkezik, és amelyet az adott műszaki, gazdasági és társadalmi feltételek mellett tulajdonosa sem felhasználni, sem értékesíteni nem tud, ill. nem kíván, és ezért kezeléséről – a környezet szennyezésének megelőzése érdekében – gondoskodni kell."

A jogi szabályozásban jelenleg Magyarországon is használt, nemzetközileg elfogadott definíció az Európai Közösség hulladékokról szóló, módosított 75/442/EGK irányelve szerinti megfogalmazás, amely a hulladék mindenkori birtokosának szándékát és az emberi egészség, valamint a környezet érdekét veszi alapul. A hulladékgazdálkodási törvény 3. § a) pontja adja meg a hazai definíciót, amely szerint „hulladék: bármely, az 1. sz. melléklet szerinti

kategóriák valamelyikébe tartozó tárgy vagy anyag, amelytől birtokosa megválik, megválni szándékozik, vagy megválni köteles.”

A hulladék fogalmának használatakor nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni a törvény 3. § i) pontját sem, amely szerint „újrahasználat: a terméknek az eredeti célra történő ismételt felhasználása; a többször felhasználható, újra tölthető termék a forgási ciklusból történő kilépésekor válik hulladékká.”

A törvény 1. sz. melléklete az alábbi hulladékkategóriákat tartalmazza:

- Q1 A továbbiakban másként meg nem határozott termelési, szolgáltatási vagy fogyasztási maradékok
- Q2 Előírásoknak meg nem felelő, selejt termékek
- Q3 Lejárt felhasználhatóságú, szavatosságú termékek
- Q4 Kiömlött, veszendőbe ment, vagy egyéb kárt szenvedett anyagok, beleértve a baleset következtében szennyeződött anyagokat, eszközöket stb. is
- Q5 Tervezett tevékenység következtében szennyeződött anyagok (tisztítási műveletek maradácai, csomagolóanyagok, tartályok stb.)
- Q6 Használhatatlanná vált alkatrészek, tartozékok (elhasznált szárazelemek, kimerült katalizátorok stb.)
- Q7 A további használatra alkalmatlanná vált anyagok (szennyeződött savak, oldószerek, kimerült edzősók stb.)
- Q8 Ipari folyamatok maradék anyagai (salakok, üstmaradékok stb.)
- Q9 Szennyezéscsökkentő eljárások maradácai (gázmosók iszapja, porleválasztók pora, elhasznált szűrők, szennyvíziszapok stb.)
- Q10 Gépi megmunkálás, felületkezelés maradék anyagai (esztergaforgács, reve stb.)
- Q11 Ásványi nyersanyagok kitermelésének és feldolgozásának maradácai (pl. ércbányászati meddő, olajkitermelés hulladécai stb.)
- Q12 Tiltott anyagokat tartalmazó termékek (PCB-tartalmú olajok stb.)
- Q13 Bármely anyag vagy termék, amelynek használatát jogszabály tiltja
- Q14 A birtokosa számára tovább nem használható anyagok (mezőgazdasági, háztartási, irodai, kereskedelmi és bolti hulladékok stb.)
- Q15 Talajtisztításból származó szennyezett anyagok
- Q16 Bármely más hulladékká vált anyag vagy termék, amely nem tartozik a fenti kategóriákba

A meglehetősen általános hulladék fogalom gyakorlati alkalmazásának megkönnyítése érdekében a világon mindenütt jegyzékekben (listán) sorolják fel az egyes hulladékfajtákat, számos rendező elv szerint csoportosítva azokat. A legegyszerűbb rendszerezés a termelő és szolgáltató, illetve a fogyasztási szférában képződő termelési és települési (kommunális) hulladékokat különbözteti meg. A termelési hulladékok árnyaltabb, de továbbra is eredet szerinti csoportosítását tartalmazza a gazdasági ágazat szerinti, továbbá a kibocsátó technológia szerinti felbontás. Az eredet szerinti csoportosítás alapján a hulladékot azzal a tevékenységgel, folyamattal vagy technológiával jellemzik, amelyben a hulladék keletkezett.

Az anyagi minőség szerinti csoportosítás a hulladék, vagy annak domináns összetevője kémiai elnevezésén alapul. A hulladék összetétele, anyagi minősége szerinti rendszerezés – az eredet szerinti csoportosítással ellentétben – sokkal több eligazítást ad a hulladék kezelhetőségéről és veszélyeztető hatásairól, ugyanakkor a hulladék képződési

körülményeinek ismeretében szinte elképzelhetetlen, hogy kémiai értelemben a hulladék egyetlen anyagi minőséggel jellemezhető lenne.

A környezetre és az emberi egészségre gyakorolt hatásuk alapján a hulladékokat a veszélyes és a nem veszélyes, valamint az inert hulladékok kategóriájába soroljuk. E csoportosítás alapját az képezi, hogy az adott hulladék rendelkezik-e a nemzetközileg megállapított veszélyességi jellemzők valamelyikével vagy sem. A veszélyességi jellemzőket Magyarországon a hulladékgazdálkodási törvény 2. sz. melléklete sorolja fel.

A környezetre és az emberi egészségre gyakorolt hatásai szerint mind a termelési, mind a települési hulladék lehet veszélyes, illetve tartalmazhat veszélyes összetevőket. A települési hulladékban leggyakrabban előforduló veszélyes komponensek: a szárazelemek, az elektronikai hulladékok, az olajtartalmú hulladékok, a lakk- és festékmaradékok, a növényvédőszer-maradékok, a lejárt szavatosságú gyógyszerek és egyéb betegápolási hulladékok stb.

Kémiai összetételüket tekintve a hulladékok általában egynél több komponensből állnak. Attól függően, hogy az egyes komponensek egymáshoz való viszonya, oldhatósága milyen, megkülönböztetünk homogén, heterogén és diszperz rendszereket. A hulladékok halmazállapotuk szerint szilárd, folyékony és iszapszerű hulladékok lehetnek.

Az EK szabályozását az egyes tagállamok nemzeti hulladéklistáinak egységesítése jellemzi, biztosítva ezzel is az egyes hulladékfajták kezelésével szemben támasztott azonos környezetvédelmi követelmények érvényesítését, végső soron a versenysemlegességet. A jelenleg érvényes Európai Hulladék Katalógus (European Waste Catalogue, röviden EWC) a 2001/118/EK és 2001/119/EK bizottsági, valamint a 2001/573/EK tanácsi határozatokon alapul és 2002. január 1. óta van érvényben. A hulladék katalógus kihirdetése hazánkban a 16/2001.(VII.18.)KöM rendelettel történt meg.

A miniszteri rendelet 1. sz. mellékletének A) pontja az ún. Alaplista, amely az Európai Hulladék Katalógus kódszámait tartalmazza. A jegyzék főcsoportjai a következők:

EWC kód	Megnevezés
01	ÁSVÁNYOK KUTATÁSÁBÓL, BÁNYÁSZATÁBÓL, KŐFEJTÉSÉBŐL, FIZIKAI ÉS KÉMIAI KEZELÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK
02	MEZŐGAZDASÁGI, KERTÉSZETI, VÍZKULTÚRÁS TERMELÉSÉBŐL, ERDŐGAZDASÁGBÓL, VADÁSZATBÓL, HALÁSZATBÓL, ÉLELMISZER ELŐÁLLÍTÁSÁBÓL ÉS FELDOLGOZÁSÁBÓL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK
03	FAFELDOLGOZÁSÁBÓL ÉS FALEMEZ-, BÚTOR-, CELLULÓZ ROST SZUSZPENZIÓ-, PAPÍR- ÉS KARTONGYÁRTÁSÁBÓL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK
04	BŐR-, SZŐRME- ÉS TEXTILIPARI HULLADÉKOK
05	KŐOLAJ FINOMÍTÁSÁBÓL, FÖLDGÁZ TISZTÍTÁSÁBÓL ÉS KŐSZÉN PIROLITIKUS KEZELÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK
06	SZERVETLEN KÉMIAI FOLYAMATOKBÓL SZÁRMAZÓ

- HULLADÉKOK
- 07 SZERVES KÉMIAI FOLYAMATOKBÓL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK
- 08 BEVONATOK (FESTÉKEK, LAKKOK ÉS ZOMÁNCOK), RAGASZTÓK, TÖMÍTŐANYAGOK ÉS NYOMDAFESTÉKEK TERMELESÉBŐL, KISZERELÉSÉBŐL, FORGALMAZÁSÁBÓL ÉS FELHASZNÁLÁSÁBÓL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK
- 09 FÉNYKÉPÉSZETI IPAR HULLADÉKAI
- 10 TERMIKUS GYÁRTÁSFOLYAMATOKBÓL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK
- 11 FÉMEK ÉS EGYÉB ANYAGOK KÉMIAI FELÜLETKEZELÉSÉBŐL ÉS BEVONÁSÁBÓL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK; NEMVAS FÉMEK HIDROMETALLURGIAI HULLADÉKAI
- 12 FÉMEK, MŰANYAGOK ALAKÍTÁSÁBÓL, FIZIKAI ÉS MECHANIKAI FELÜLETKEZELÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK
- 13 OLAJHULLADÉKOK ÉS FOLYÉKONY ÜZEMANYAGOK HULLADÉKAI (kivéve az étolajokat, valamint a 05, 12 és 19 fejezetekben felsorolt hulladékokat)
- 14 SZERVES OLDÓSZER-, HŰTŐANYAG- ÉS HAJTÓGÁZ HULLADÉKOK (kivéve 07 és 08)
- 15 HULLADÉKKÁ VÁLT CSOMAGOLÓANYAGOK; KÖZELEBBRŐL NEM MEGHATÁROZOTT ABSZORBENSEK, TÖRLŐKENDŐK, SZŰRŐANYAGOK ÉS VÉDŐRUHÁZAT
- 16 A JEGYZÉKBEN KÖZELEBBRŐL NEM MEGHATÁROZOTT HULLADÉKOK
- 17 ÉPÍTÉSI ÉS BONTÁSI HULLADÉKOK (BELEÉRTVE A SZENNYEZETT TERÜLETEKRŐL KITERMELT FÖLDET IS)
- 18 EMBEREK, ILLETVE ÁLLATOK EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSÁBÓL ÉS/VAGY AZ AZZAL KAPCSOLATOS KUTATÁSBÓL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK (kivéve azokat a konyhai és éttermi hulladékokat, amelyek nem közvetlenül az egészségügyi ellátásból származnak)
- 19 HULLADÉKKEZELŐ LÉTESÍTMÉNYEKBŐL, SZENNYVIZEKET KELETKEZÉSÜK TELEPHELYÉN KÍVÜL KEZELŐ SZENNYVÍZTISZTÍTÓKBÓL, ILLETVE AZ IVÓVÍZ ÉS IPARIVÍZ SZOLGÁLTATÁSBÓL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK
- 20 TELEPÜLÉSI HULLADÉKOK (HÁZTARTÁSI HULLADÉKOK ÉS AZ EZEKHEZ HASONLÓ, KERESKEDELMI, IPARI ÉS INTÉZMÉNYI HULLADÉKOK), BELEÉRTVE AZ ELKÜLÖNÍTETTEN GYŰJTÖTT HULLADÉKOKAT IS

A jegyzékben a hulladékokat hat számjegyű kóddal jellemzik. A kód első két számjegye a keletkezés tevékenység szerinti főcsoportra, a második két számjegye a főcsoporton belüli alcsoportra utal. Hulladék csak a keletkezési tevékenység szerinti főcsoportba és ezen belül a megfelelő alcsoportba sorolható be. A jegyzékben lévő hulladék azonosítása érdekében a következők szerint kell eljárni:

- A 01-12 és 17-20 főcsoport címe szerint azonosítsuk a hulladékot a keletkezési tevékenység alapján, és keressük ki a hulladékra vonatkozó megfelelő hat számjegyű kódot (a fejezet 99-re végződő kódjának kivételével). A lista felépítéséből adódik, hogy adott hulladék több különböző tevékenység során is keletkezhet.
- A külön gyűjtött csomagolási hulladékot (beleértve a különböző csomagolási hulladékok keverékét is) a 15 01 alcsoportba kell besorolni, és nem a 20 01 alcsoportba.
- Ha az adott hulladékot a 01-12, illetve a 17-20 főcsoportokba nem lehet besorolni, akkor a hulladék azonosítására a 13, 14 és 15 főcsoportokat kell használni.
- Ha a hulladék besorolására egyik csoport sem alkalmazható, akkor a 16. főcsoport alapján kell besorolni a hulladékot.
- Ha a hulladék nem található a 16. főcsoportban sem, akkor a 99 kódot (közelebbről nem meghatározott hulladékok) kell használni a jegyzék azon fő- és alcsoportjában, amely megfelel az adott tevékenységnek, azonban 99-esre végződő kóddal veszélyes hulladék - a 13 08 99* kódszám kivételével - nem sorolható be.
- Nehézfémnek tekintendő az antimon-, arzén-, kadmium-, króm(VI)-, réz-, ólom-, higany-, nikkel-, szelén-, tellúr-, tallium- és ón, ezek elemi formája és vegyületei veszélyes anyagok, amennyiben a jogszabály alapján annak minősülnek.
- Ha a hulladékot az Alaplista szerint nem lehet besorolni vagy besorolása szerint az nem minősül veszélyes hulladéknak, ellenőrizni kell, hogy az szerepel-e a Kiegészítő listán.

Az Európai Hulladék Katalógusban felsorolt, a nemzetközileg megállapított veszélyességi jellemzők bármelyikével rendelkező hulladékok a kódszám mellett található (*)-gal vannak megjelölve.

A hazai veszélyes hulladék lista az EU jelenleg érvényes listájánál a 16/2001.(VII.18.)KöM rendelet 1. számú mellékletének B) pontjában felsorolt hulladékokkal bővebb, amelynek elsősorban az az oka, hogy a külön ágazati szabályozás e hulladékok tekintetében még nem készült el, ezért e hulladékok nem vonhatók ki a hulladékgazdálkodási törvény és végrehajtási szabályainak tárgyi hatálya alól. Az ún. Kiegészítő listában a következő veszélyes hulladékok szerepelnek:

Kódszám	Megnevezés
02	MEZŐGAZDASÁGI, KERTÉSZETI, VÍZKULTÚRÁS TERMELÉSBŐL, ERDŐGAZDASÁGBÓL, VADÁSZATBÓL, HALÁSZATBÓL, ÉLELMISZER-ELŐÁLLÍTÁSBÓL ÉS - FELDOLGOZÁSBÓL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK
02 02	hús, hal és egyéb állati eredetű élelmiszerek előkészítéséből és feldolgozásából származó hulladékok
V 13102	csont, bőr, pata, köröm, szarv, sörte és szőr
V 13106	vér
V 13107	paraffinos toll
V 13108	leölt állatok gyomor- és béltartalma
V 13109	vadon élő állatok feldolgozásából származó hulladékok
V 13110	állati zsírok

V 13111	állatok feldolgozásából származó, emberi fogyasztásra alkalmatlan hulladékok
V 13403	nem fertőző betegségben elhullott állatok tetemei, testrészei
V 13404	egyéb emberi fogyasztásra vagy takarmányozásra alkalmatlan állati testrészek
18	EMBEREK, ILLETVE ÁLLATOK EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSÁBÓL ÉS/VAGY AZ AZZAL KAPCSOLATOS KUTATÁSBÓL SZÁRMAZÓ HULLADÉKOK (kivéve azokat a konyhai és éttermi hulladékokat, amelyek nem közvetlenül az egészségügyi ellátásból származnak)
18 01	szülészeti, illetve az emberi betegségek diagnosztizálásából, kezeléséből, illetve megelőzéséből származó hulladékok
V 97104	injekciós tűk, fecskendők, infúziók, transzfúziós szerelékek, vágó, szűrő éles eszközök, ampullák, tárgy-lemezek
18 02	állatbetegségek kutatásából, diagnosztizálásából, kezeléséből, illetve megelőzéséből származó hulladékok
V 97104	injekciós tűk, fecskendők, infúziók, transzfúziós szerelékek, vágó, szűrő éles eszközök, ampullák, tárgylemezek

Látható, hogy a Kiegészítő listában a főcsoportok és az alcsoportok számozása és elnevezése megegyezik az Alaplistában találhatóakkal, a hulladék kódszáma az eddig használt magyar veszélyes hulladék nyilvántartási kódszámokkal azonos.

A hulladékjegyzék alkalmazása szempontjából különösen fontos szabály, hogy a listák alapján nem azonosítható, illetve a 16/2001.(VII.18.)KöM rendelet 1. számú mellékletének A) pontjában nem jelölt hulladékok esetében a hulladék veszélyes hulladéknak minősül, ha a hulladékgazdálkodási törvény 2. számú melléklete szerinti veszélyességi jellemzők valamelyikével és a H3-H8, H10 és H11 tulajdonságok tekintetében az alábbi egy vagy több jellemzővel rendelkezik:

- zárttéri lobbanáspont ≤ 55 °C
- egy vagy több, nagyon mérgezőnek besorolt anyag összkoncentrációja (R 26-tal, R 27-tel, R 28-cal jellemezve) $\geq 0,1$ %
- egy vagy több, mérgezőnek besorolt anyag összkoncentrációja (R 23-mal, R 24-gyel, R 25-tel jellemezve) ≥ 3 %
- egy vagy több, ártalmasnak besorolt anyag összkoncentrációja (R 20-szal, R 21-gyel, R 22-vel jellemezve) ≥ 25 %
- egy vagy több, maró hatásúnak besorolt anyag (R 35-tel jellemezve) összkoncentrációja ≥ 1 %
- egy vagy több, maró hatásúnak besorolt anyag (R 34-gyel jellemezve) összkoncentrációja ≥ 5 %
- egy vagy több, irritálónak besorolt anyag (R 41-gyel jellemezve) összkoncentrációja ≥ 10 %
- egy vagy több, irritálónak besorolt anyag (R 36-tal, R 37-tel és R 38-cal jellemezve) összkoncentrációja ≥ 20 %
- legalább egy 1. vagy 2. osztályú rákkeltőnek tartott anyag koncentrációja $\geq 0,1$ %
- legalább egy 3. osztályú rákkeltőnek tartott anyag koncentrációja ≥ 1 %

- legalább egy 1. vagy 2. osztályú reprodukciós toxicitású anyag (R 60-nal és R 61-gyel jellemezve) koncentrációja $\geq 0,5$ %
- legalább egy 3. osztályú reprodukciós toxicitású anyag (R 62-vel és R 63-mal jellemezve) koncentrációja ≥ 5 %
- legalább egy 1. vagy 2. osztályú mutagén anyag (R 46-tal jellemezve) koncentrációja $\geq 0,1$ %
- legalább egy 3. osztályú mutagén anyag (R 40-nel jellemezve) koncentrációja ≥ 1 %.

Az R mondatok értelmezését a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól szóló külön jogszabály tartalmazza.

A veszélyes anyagok és a veszélyes hulladékok közötti kapcsolat fentiek szerinti megteremtése a jogi szabályozásban régóta meglévő hiányt pótol, egyúttal lehetőséget ad arra, hogy a korábbi szabályozás által alkalmazott veszélyes hulladék minősítési és besorolási rendszer új, a gazdálkodó szervezetek részére kevésbé költséges megoldással helyettesíthető legyen.

A 2002. január 1-jét megelőző hazai szabályozás, a 102/1996.(VII.12.)Korm. rendelet szerint a veszélyes hulladékok listáját a rendelet 2. sz. melléklete tartalmazta. A lista összeállításánál a jogalkotó a hulladékok összetevőinek veszélyességét, eredetét is figyelembe véve, a jogszabály 1. sz. mellékletében – a nemzetközi szabályozással összhangban – felsorolt veszélyességi jellemzők, illetve a hulladékok környezetvédelmi szempontból biztonságos kezeléséhez szükséges védelem mértéke alapján, különösen veszélyes (I.), fokozottan veszélyes (II.) vagy mérsékelten veszélyes (III.) veszélyességi osztályba sorolta.

A listán olyan veszélyes hulladékok is szerepeltek, amelyeket a jogalkotó veszélyességi osztályba nem sorolt be (***)-gal jelölt veszélyes hulladékok), és amelyeket a Kormányrendelet 3. § (3) bekezdésének rendelkezése szerint a hulladék minősítéséig a legnagyobb környezeti veszélyt jelentő összetevőjének megfelelő veszélyességi osztályúnak kellett tekinteni.

A 102/1996.(VII.12.)Korm. rendelet 3. § (2) bekezdése úgy rendelkezett, hogy az 1. sz. melléklet szerinti veszélyességi jellemzők bármelyikével rendelkező, de a Kormányrendelet 2. sz. mellékletében nem szereplő ismeretlen eredetű hulladékot a minősítéséig I. veszélyességi osztályúnak kell tekinteni.

A Kormányrendelet 5. §-a alapján a hulladék tulajdonosa kérhette a veszélyeshulladék-jegyzékben felsorolt veszélyes hulladékának más veszélyességi osztályba történő sorolását, vagy veszélytelenségének megállapítását, amely eljárásra szintén a minősítés szabályait kellett alkalmazni.

A minősítés eljárási szabályait egyfelől a fent hivatkozott Kormányrendelet 4. §-a, másfelől annak 3. sz. melléklete részletesen tartalmazta.

A fenti jogszabálynak megfelelően lefolytatott minősítési eljárás eredményeként pl. egy faiparban keletkező hulladék V 57104-01 kódszámú, impregnáló-gyantával szennyezett faforgács és fűrészpor megnevezésű hulladékként, III. veszélyességi osztályú hulladéknak lett minősítve.

Az új szabályozás szerint {lásd 16/2001.(VII.18.)KöM rendelet 1. sz. mellékletének A) része} ez a hulladék kétféleképpen sorolható be, nevezetesen:

- EWC 03 01 04* veszélyes anyagokat tartalmazó faforgács, fűrészáru, deszka, furnér, falemez darabolási hulladékok, valamint
- EWC 03 01 05 faforgács, fűrészáru, deszka, furnér, falemez darabolási hulladékok, amelyek különböznek a 03 01 04-től

Annak eldöntése, hogy az adott hulladék a két kódszám közül melyik kódszámmal azonosítható, történhet a hulladék veszélyességi jellemzői alapján, a következőképpen:

A faforgácslap-gyártási technológiában felhasznált vegyszerek tulajdonságait megállapítjuk az Európai Unióban osztályozott veszélyes anyagok jegyzékét tartalmazó 8004/2000.(EüK.22.)EüM tájékoztató alapján. E példában a hulladék besorolását a formaldehid-tartalom alapján szükséges elvégezni. A 8004/2000.(EüK.22.)EüM tájékoztatóban a formaldehid legtöményebb (>25 %) vizes oldatára megadott osztályozás: Karc.Kat. 3; R40 T; R23/24/25 C; R34 R43.

A laboratóriumi vizsgálatok azt mutatták, hogy a hulladék a formaldehid-tartalma 5,6 mg/100g és 72,5 mg/100g szélső értékek között változik. A tömegszázalékban kifejezett, legmagasabb mért értéket (0,0725 %) összehasonlítva a 16/2001.(VII.18.)KöM rendeletben a veszélyesség mértékéül megállapított jellemzőkkel megállapítható, hogy a faforgácslap-gyártási tevékenység során képződő, példa szerinti termelési hulladék EWC 03 01 05 kódszámú hulladékként sorolandó be. A besorolást – a termelő kérelmére – a veszélyes hulladékokkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 98/2001.(VI.15.)Korm. rendelet 4. § (3) bekezdésének rendelkezése alapján a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség határozatban állapítja meg. E minősítés hatálya csak az ügyfélre és az ügyfél így minősített hulladékára terjed ki.

A Kiegészítő lista alkalmazására vonatkozóan az alábbi példa szolgál tanulsággul.

A hulladékgazdálkodási törvény 3. § a) pontja által megfogalmazott definíció szerint az eredeti rendeltetési céljára az állategészségügyi előírások alapján fel nem használható húsliszt Q2 vagy Q13 kategóriába tartozó hulladék.

A hulladékok jegyzékéről szóló 16/2001.(VII.18.)KöM rendelet 1. sz. mellékletének A) része alapján a hulladék húsliszt az Európai Unióban alkalmazott hulladékjegyzéknek megfelelően az EWC 02 02 03 kódszámú hulladékhoz, a rendelet 1. sz. mellékletének B) része (kiegészítő nemzeti lista) alapján viszont a V 13111 kódszámú veszélyes hulladékhoz sorolandó.

A hulladékgazdálkodási törvény 2. § (2) bekezdésének rendelkezése szerint az állati hulladékokra, valamint más természetes, a mezőgazdaságban felhasználható nem veszélyes anyagokra a törvény hatálya csak annyiban terjed ki, amennyiben azokról jogszabály másképp nem rendelkezik. A veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 98/2001.(VI.15.)Korm. rendelet 1. § (3) bekezdése szerint e rendelet hatálya az egyes veszélyes hulladékok vagy hulladékcsoportok kezelésére annyiban terjed ki, amennyiben más jogszabály eltérően nem rendelkezik.

Figyelemmel arra, hogy a húsliszt kezelésére vonatkozóan az állategészségügyi jogszabályok tartalmaznak rendelkezéseket, a hulladékká vált húsliszt Magyarországon történő kezelésének

(pl. égetéssel történő ártalmatlanításának) engedélyezésekor nem a környezetvédelmi hatóság az eljáró hatóság. Ezzel szemben a hulladék kivitelének (exportjának) engedélyezése a hulladékgazdálkodási törvény. 41. § (2) bekezdése a) pontjának rendelkezése szerint, továbbá a veszélyes hulladék kivitelének engedélyezése a veszélyes hulladékokról szóló, módosított 102/1996.(VII.12.)Korm. rendelet 25. § (1) bekezdésének és 27. § (1) bekezdésének rendelkezései szerint, a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség hatáskörébe tartozik. Az engedély megszerzésére irányuló kérelmet a veszélyes hulladék tulajdonosa a Kormányrendelet 7. sz. mellékletének megfelelően, a magyar és angol nyelven kitöltött „Bejelentő lap” és „Notification Form” dokumentumok felhasználásával nyújthatja be.

Az engedélyezési eljárás során a környezetvédelmi hatóságnak figyelemmel kell lennie a 101/1996.(VII.12.)Korm. rendelettel kihirdetett Bázeli Egyezményre, valamint a C(92)39/FINAL2. számú OECD határozatra is, amelyek alapján a hulladék húsliszt Y18, H4.1/H6.2 kódszámokkal jellemezhető. A hulladék országhatárt átlépő szállítása a fentiek miatt a szállítással érintett államok illetékes környezetvédelmi hatóságainak engedélyéhez kötött (ellenőrizendő) függetlenül attól, hogy a hulladék az Európai Hulladék Katalógus (EWC) kódszáma alapján nem veszélyes hulladék.

3.4.Hulladékkezelési tevékenységek, prioritások

A hulladékgazdálkodási törvény rendelkezése alapján a hulladékkezelési tevékenységek közé a következők tartoznak: a hulladék gyűjtése, begyűjtése, szállítása, előkezelése, tárolása, hasznosítása, ártalmatlanítása. Ezt azért fontos leszögezni, mert a korábbi, veszélyes hulladékkal kapcsolatos szabályozás kizárólag a hulladék előkezelését, hasznosítását, valamint ártalmatlanítását sorolta a hulladékkezelési tevékenységek közé.

A törvény szerint valamennyi hulladékkezelési tevékenység, feltéve hogy törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet másképp nem rendelkezik, engedélyköteles. Az engedélyt - kérelemre induló államigazgatási eljárás keretében - az illetékes környezetvédelmi hatóság adja meg, ha az engedély megadásának jogi, műszaki, személyi és pénzügyi feltételei adottak.

A veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 98/2001.(VI.15.)Korm. rendelet pl. azt tartalmazza, hogy a veszélyes hulladéknak a termelő telephelyén történő gyűjtése, a hulladék termelő által végzett előkezelése a környezetvédelmi hatóság engedélye nélkül végezhető tevékenységek.

Az engedélyhez kötött tevékenységek engedély nélkül, vagy az engedélytől eltérő módon történő végzését a környezetvédelmi hatóság szankcionálja, amelynek formái lehetnek: kötelezés, bírság, a tevékenység korlátozása vagy felfüggesztése, továbbá személyes felelősségrevonás: szabálysértési vagy súlyosabb esetben büntető eljárás kezdeményezése.

A törvénynek a hulladékkezelési tevékenységekkel kapcsolatos általános rendelkezései szerint minden tevékenységet úgy kell megtervezni és végezni, hogy az a környezetet a lehető legkisebb mértékben érintse, csökkenjen a környezet terhelése és igénybevétele, ne okozzon környezetveszélyeztetést, illetve környezetszennyezést, biztosítsa a hulladékképződés megelőzését, a keletkező hulladék mennyiségének és veszélyességének csökkentését, a hulladék hasznosítását, környezetkímélő ártalmatlanítását.

Általános szabályként rögzíti a törvény, hogy tilos a hulladékot elhagyni, a gyűjtés, begyűjtés, tárolás, lerakás szabályaitól eltérő módon felhalmozni, ellenőrizetlen körülmények között elhelyezni, kezelni.

Az Európai Közösség V. Környezetvédelmi Akció Programjában megfogalmazottak szerint, amit a hulladékgazdálkodás prioritási sorrendjének is szokás nevezni, a korszerű hulladékgazdálkodás feladatai:

- a megelőzés
- a hasznosítás
- az ártalmatlanítás

A hulladékképződés megelőzése, valamint a keletkező hulladék mennyiségének és veszélyességének csökkentése a következő intézkedésekkel segíthető elő:

- az anyag- és energiatakarékos, hulladékszegény technológiák alkalmazása;
- az anyagnak, illetőleg a hulladéknak a termelési-fogyasztási körfolyamatban tartása;
- a legkisebb tömegű és térfogatú hulladékot és szennyező anyagot eredményező termékek előállítás;
- a hulladékként kockázatot jelentő anyagok kiváltása.

A megelőző intézkedések ellenére képződő hulladék hasznosítása történhet:

- a hulladék anyagának termelésben, szolgáltatásban történő ismételt felhasználásával (újrafeldolgozás);
- a hulladék valamely újrafeldolgozható összetevőjének leválasztásával és alapanyaggá alakításával (visszanyerés);
- a hulladék energiataralmának kinyerésével (energetikai hasznosítás).

A biológiailag lebomló szerves anyagok aerob vagy anaerob lebontása (pl. komposztálás, rothasztás) és további felhasználásra alkalmassá tétele szintén hasznosításnak minősül.

A hulladékhasznosítási tevékenységeket, illetve a hasznosítást szolgáló műveleteket a hulladékgazdálkodási törvény 4. sz. melléklete tételesen felsorolja.

A hulladék hasznosítására vonatkozó alapvető követelmény, hogy a hasznosítással előállított termék az elsődleges alapanyagból előállított terméknél nagyobb környezetterhelést ne okozzon, a hasznosítási technológia alkalmazása ne veszélyeztesse az emberi egészséget és a környezetet, valamint az elérhető eredményhez képest ne jelentsen túlzott mértékű gazdasági terheket. Összefoglalva: a hulladékot akkor lehet és kell hasznosítani, ha az ökológiailag előnyös, műszakilag lehetséges és gazdaságilag megalapozott.

Ha a hasznosítás gazdasági és technológiai feltételei adottak, a hulladékot a hasznosítás elősegítése érdekében a hasznosítási lehetőségeknek megfelelően elkülönítve kell gyűjteni (szelektív hulladékgyűjtés). Az elkülönített hulladékgyűjtés tehát nem cél, hanem a hasznosítás eszköze.

A hulladékgazdálkodási törvény rendelkezése szerint ártalmatlanításra csak az a hulladék kerülhet, amelynek anyagában történő hasznosítására vagy energiahordozóként való felhasználására a műszaki, illetőleg gazdasági lehetőségek még nem adottak, vagy a hasznosítás költségei az ártalmatlanítás költségeihez viszonyítva aránytalanul magasak.

A hulladékártalmatlanítási tevékenységeket, illetve az ártalmatlanítást szolgáló műveleteket a hulladékgazdálkodási törvény 3. sz. melléklete tételesen felsorolja.

HULLADÉKKAL KAPCSOLATOS HATÁLYOS EK SZABÁLYOZÓK

Stratégia

a Tanács 90/C 122/02 állásfoglalása a hulladék-politikáról

a Tanács 97/C 76/01 állásfoglalása a közösségi hulladékgazdálkodási stratégiáról

Hulladék

a Tanács 75/442/EGK irányelve a hulladékról

- a Tanács 91/156/EGK irányelve a 75/442/EGK tanácsi irányelv módosításáról
- a Bizottság 96/350/EK határozata a 75/442/EGK tanácsi irányelv II/A és II/B mellékleteinek átalakításáról
- a Bizottság 94/3/EK határozata a 75/442/EGK tanácsi irányelv 1(a) bekezdése szerinti hulladék lista létrehozásáról
- a Bizottság 2000/532/EK határozata a 75/442/EGK tanácsi irányelv 1(a) bekezdése szerint a 94/3 határozattal létrehozott hulladék lista, valamint a 91/689/EGK tanácsi irányelv 1(4) bekezdése szerint a Tanács 94/904/EK határozatával létrehozott veszélyes hulladék lista helyettesítéséről
- a Bizottság 2001/118/EK határozata a hulladékok listájára vonatkozó 2000/532/EK határozat módosításáról
- a Bizottság 2001/119/EK határozata a hulladékok listájára vonatkozó 2000/532/EK határozat módosításáról
- a Bizottság 2001/573/EK határozata a hulladékok listájára vonatkozó 2000/532/EK határozat módosításáról
- a Bizottság 76/431/EGK határozata a Hulladékgazdálkodási Bizottság létrehozásáról

Veszélyes hulladék

a Tanács 91/689/EGK irányelve a veszélyes hulladékról

- a Tanács 94/31/EGK irányelve a 91/689/EGK tanácsi irányelv módosításáról
- a Bizottság 96/302/EK határozata a 91/689/EGK tanácsi irányelv 8(3) bekezdése szerint adandó információk formátumáról

Határokat átlépő szállítás

a Tanács 89/C 9/01 állásfoglalása a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításáról harmadik országba

a Tanács 259/93/EK rendelete a hulladék Európai Közösségen belüli, illetve onnan ki- és oda beszállításának felügyeletéről és ellenőrzéséről

- a Tanács 120/97/EK rendelete a 259/93/EGK tanácsi rendelet módosításáról
- a Bizottság 2408/98/EK rendelete a 259/93/EGK tanácsi rendelet módosításáról
- a Bizottság 1999/816/EK határozata a 259/93/EK tanácsi rendelet 42(3) bekezdése szerinti II., III., IV. és V. mellékletek elfogadásáról
- a Bizottság 94/774/EK határozata a 259/93/EK tanácsi rendelettel kapcsolatos hozzájárulási formanyomtatványról
- a Bizottság 1999/412/EK határozata a 259/93/EK tanácsi rendelet 41(2) bekezdése szerinti beszámolási kötelezettség kérdőívéről

- a Tanács 93/98/EGK határozata a Bázeli Egyezményből adódó következményekről a Közösségre vonatkozóan
- a Tanács 97/640/EK határozata a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és kezeléséről szóló Bázeli Egyezménynek a Részesek Konferenciája III/1 Határozata szerinti módosítása elfogadásáról
- a Tanács 1420/1999/EK rendelete az egyes hulladékok egyes nem-OECD országokba történő szállításánál alkalmazandó közös szabályok és eljárás megállapításáról
- a Bizottság 1208/2000/EK rendelete a 1420/1999/EK és a 1547/1999/EK tanácsi rendeletek módosításáról Bulgáriára és Nigériára vonatkozóan
- a Bizottság 2630/2000/EK rendelete a 1420/1999/EK tanácsi rendelet módosításáról Bahreinre, Haitire, Hondurasra, Líbiára, Namíbiára, Quatarra, Üzbegisztánra és a Vatikánra vonatkozóan
- a Bizottság 1547/1999/EK rendelete az egyes hulladékok egyes, az OECD C(92)39 final határozatát nem alkalmazó országokba történő szállításánál alkalmazandó, a 259/93/EK tanácsi rendelet szerinti ellenőrzési eljárás meghatározásáról
- a Bizottság 334/2000/EK rendelete a 1547/1999/EK tanácsi rendelet módosításáról Malajziára vonatkozóan
- a Bizottság 354/2000/EK rendelete a 1547/1999/EK tanácsi rendelet módosításáról Kínára vonatkozóan
- a Bizottság 1552/2000/EK rendelete a 1547/1999/EK tanácsi rendelet módosításáról Észtországra, Hong Kong-ra, Magyarországra, Indonéziára, Litvániára, San Marino-ra és Thaiföldre vonatkozóan
- a Bizottság 77/2001/EK rendelete a 1547/1999/EK és a 1420/1999/EK tanácsi rendeletek módosításáról Albániára, Brazíliára, Bulgáriára, Burundira, Jamaicára, Marokkóra, Nigériára, Perura, Romániára, Tunéziára és Zimbabwére vonatkozóan

Égetés

az Európai Parlament és a Tanács 2000/76/EK irányelve a hulladékégetésről

- a Tanács 89/369/EGK irányelve az új települési hulladék égetőkből származó levegőszennyezés megelőzéséről
- a Tanács 89/429/EGK irányelve a működő települési hulladék égetőkből származó levegőszennyezés csökkentéséről
- a Tanács 94/67/EK irányelve a veszélyes hulladékok égetéséről
- a Bizottság 97/283/EK határozata a dioxinok és furánok légköri emissziója tömegkoncentráció-meghatározási mérési eljárásainak összehangolásáról a 94/67/EK Tanácsi Irányelv 7(2) bekezdésének megfelelően
- a Bizottság 98/184/EK határozata a tagállamok beszámolóiról a veszélyes hulladék égetéséről szóló 94/67/EK tanácsi irányelv végrehajtásáról (a 91/692/EGK tanácsi irányelv végrehajtására)

Lerakás

a Tanács 1999/31/EK irányelve a hulladéklerakásról

- a Bizottság 2000/738/EK határozata a tagállamok beszámolóiról a hulladéklerakásról szóló 1999/31/EK tanácsi irányelv végrehajtásáról

Gépjármű

az Európai Parlament és a Tanács 2000/53/EK irányelve a kiselejtezett gépjárművekről

- a Bizottság [2001/753/EK](#) határozata a tagállamok bezámolóiról a kiselejtezett gépjárművekről szóló 2000/53/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtásáról
- a Bizottság [2002/151/EK](#) határozata a bontási igazolás kiadásának minimális követelményeiről

Akkumulátor

a Tanács [91/157/EGK](#) irányelve az egyes veszélyes anyagokat tartalmazó elemekről és akkumulátorokról

- a Bizottság [93/86/EGK](#) irányelve a 91/157/EGK tanácsi irányelv technikai végrehajtásáról
- a Bizottság [98/101/EK](#) irányelve a 91/157/EGK tanácsi irányelv technikai végrehajtásáról

Olaj

a Tanács [75/439/EGK](#) irányelve a hulladék olajok kezeléséről

- a Tanács [87/101/EGK](#) irányelve a 75/439/EGK tanácsi irányelv módosításáról

PCB

a Tanács [96/59/EGK](#) irányelve a poliklórozott bifenilek és a poliklórozott terfenilek kezeléséről

- a Bizottság [2001/68/EK](#) határozata két referencia-eljárás bevezetéséről a PCB-k mérésére

Csomagolás

az Európai Parlament és a Tanács [94/62/EK](#) irányelve a csomagolásról és a csomagolási hulladékokról

- a Bizottság [97/129/EK](#) határozata a 94/62/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv szerinti csomagolóanyag-jelölési rendszer létrehozásáról
- a Bizottság [97/138/EK](#) határozata a 94/62/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv szerinti adatbázis-rendszerre vonatkozó formátum létrehozásáról
- a Bizottság [1999/177/EK](#) határozata a 94/62/EK irányelvben megállapított nehézfém koncentráció határértékektől való eltérésről a műanyag rekeszek és granulátumok esetében
- a Bizottság [1999/42/EK](#) határozata a 94/62/EK irányelv 6(6) bekezdése alapján Ausztria által tett intézkedések jelentésének jóváhagyásáról
- a Bizottság [1999/652/EK](#) határozata a 94/62/EK irányelv 6(6) bekezdése alapján Belgium által tett intézkedések jelentésének jóváhagyásáról
- a Bizottság [1999/823/EK](#) határozata a 94/62/EK irányelv 6(6) bekezdése alapján Hollandia által tett intézkedések jelentésének jóváhagyásáról
- a Bizottság [2001/171/EK](#) határozata a 94/62/EK irányelvben megállapított nehézfém koncentráció határértékektől való eltérésről az üveg csomagolások esetében
- a Bizottság [2001/524/EK](#) határozata a 94/62/EK irányelvvel kapcsolatos referencia-szabványok közzétételéről

TiO₂

a Tanács [78/176/EGK](#) irányelve a titán-dioxid ipar hulladékairól

- a Tanács [83/29/EGK](#) irányelve a 78/176/EGK tanácsi irányelv módosításáról

- a Tanács 82/883/EGK irányelve a titán-dioxid ipar hulladékainak környezeti megfigyeléséről és monitorozásáról
- a Tanács 92/112/EGK irányelve a titán-dioxid ipar hulladékai okozta szennyezés csökkentésének, megszüntetésének összehangolási módjáról

Szennyvíz-iszap

a Tanács 86/278/EGK irányelve a talaj védelméről a szennyvíziszapok mezőgazdasági használatában

Állati hulladék

a Tanács 90/667/EGK irányelve az állati hulladékok ártalmatlanításának és feldolgozásának, forgalomba hozatalának, az állati és hal eredetű takarmányok patogenitása megelőzésének állategészségügyi szabályairól, valamint a 90/425/EGK irányelv módosításáról

Papír

a Tanács 81/972/EGK ajánlása a hulladékpapír hasznosításáról és a hasznosított papír használatáról

Adatszolgáltatás

a Tanács 91/692/EGK irányelve az egyes környezetvédelmi irányelvek végrehajtásról szóló beszámolók egységesítéséről és racionalizálásáról

- a Bizottság 94/741/EGK határozata a hulladékokra vonatkozó egyes előírások végrehajtásáról szóló beszámolókról (a 91/692/EGK Tanácsi Irányelv végrehajtása) (75/439, 75/442, 86/278)
- a Bizottság 97/622/EK határozata a tagállamok hulladékokra vonatkozó - egyes előírások végrehajtásáról szóló - beszámolóiról (a 91/692/EGK Tanácsi Irányelv végrehajtása) (91/689, 94/62)

Hajózás

az Európai Parlament és a Tanács 2000/59/EK irányelve a hajózásból származó hulladékok és cargo maradékok kikötői átvételi létesítményeiről

Scrap

az ECSC Tanácsadó Bizottságának 97/C 356/05 állásfoglalása a fémtörmelékek (scrap) osztályozásáról

HATÁLYOS HAZAI HULLADÉKGAZDÁLKODÁSI JOGSZABÁLYOK

2000. évi XLIII. törvény a hulladékgyűjtésről

1995. évi LVI. törvény a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról

55/1987.(X.30.)MT rendelet az emberi környezetre veszélyt jelentő egyes anyagok külföldről történő behozataláról

113/1995.(IX.27.)Korm. rendelet a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásához szükséges egyes intézkedésekről

101/1996.(VII.12.)Korm. rendelet a veszélyes hulladékok országhatárokon át történő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló "Bázei Egyezmény" kihirdetéséről

102/1996.(VII.12.)Korm. rendelet a veszélyes hulladékokról (részben hatályos)

241/2000.(XII.23.)Korm. rendelet a hulladékkezelő közszolgáltató kiválasztásáról és a közszolgáltatási szerződésről

242/2000.(XII.23.)Korm. rendelet a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól

50/2001.(IV.3.)Korm. rendelet a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól

98/2001.(VI.15.)Korm. rendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről

213/2001.(XI.14.)Korm. rendelet a települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről

241/2001.(XII.10.)Korm. rendelet a jegyző hulladékgyűjtési feladat- és hatásköréről

271/2001.(XII.21.)Korm. rendelet a hulladékgyűjtési bírság mértékéről, valamint kiszabásának és megállapításának módjáról

94/2002.(V.5.)Korm. rendelet a csomagolásról és a csomagolási hulladék kezelésének részletes szabályairól

11/1991.(V.16.)KTM rendelet a hulladékégetés technológiai kibocsátási határértékeinek és az azok alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról

10/1995.(IX.28.)KTM rendelet a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról

4/2001.(II.23.)KöM rendelet a hulladék olajok kezelésének részletes szabályairól

5/2001.(II.23.)KöM rendelet a poliklórozott bifénilek és a poliklórozott terfenilek és az azokat tartalmazó berendezések kezelésének részletes szabályairól

9/2001.(IV.9.)KöM rendelet az elemek és akkumulátorok, illetve hulladékaik kezelésének részletes szabályairól

16/2001.(VII.18.)KöM rendelet a hulladékok

10/2002.(III.26.)KöM rendelet a hulladékok jegyzékéről szóló 16/2001.(VII.18.)KöM rendelet módosításáról

22/2001.(X.10.)KöM rendelet a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakók lezárásának és utógondozásának szabályairól és egyes feltételeiről

3/2002.(II.22.)KöM rendelet a hulladékok égetésének műszaki követelményeiről, működési feltételeiről és a hulladékégetés technológiai kibocsátási határértékeiről

2/2002.(VII.9.)KvVM rendelet a titán-dioxid gyártás hulladékairól
1/2002.(I.11.)EüM rendelet az egészségügyi intézményekben keletkező hulladék kezeléséről
16/2002.(IV.10.)EüM rendelet a települési szilárd és folyékony hulladékkal kapcsolatos közegészségügyi követelményekről

A hulladékokkal kapcsolatos tevékenységekre is vonatkozó legfontosabb általános jellegű jogszabályok:

1995. évi LIII. évi törvény a környezet védelmének általános szabályairól
20/2001.(II.14.)Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálatról
193/2001.(X.19.)Korm. rendelet az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás részletes szabályairól
80/1999.(VI.11.)Korm. rendelet a telepengedély alapján gyakorolható ipari és szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről
112/1990.(XII.23.)Korm. rendelet az áruk, szolgáltatások és anyagi értéket képviselő jogok kiviteléről, illetve behozataláról (az 1/c. melléklet 1. pontja a hulladékok külkereskedelmének kereskedelmi feltételeit határozza meg)

Felhasznált szakirodalom:

- [1] Bándi – Erdey – Horváth – Pomázi: Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása – KIR-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2001.
- [2] Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról – Magyar Országgyűlés 2001.
- [3] Környezet- és Természetvédelmi Lexikon Akadémiai Kiadó, Budapest 2002
- [4] Bencze – Gellérthegyi – Kocsis-Kupper: Környezetvédelmi Jogi Útmutató – hvgorac Lap- és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2002.